

- у той же час, проблеми політико-правової сфери національного рівня породжують протиріччя державного регулювання туристичної галузі на регіональному, що й провокує загострення хронічного стану регіональної сфери галузі;

- розглядаючи регіональну сферу зв'язуючим ланцюгом (або основою забезпечення життєдіяльності всього організму «туристична галузь» на рівні національної економіки – його кров'яною артерією) стає очевидним, що через неї «проникає» вірус проблем «хворого» політико-правового середовища в інші сфери на рівні регіону, який провокує виникнення та загострення «хвороби» у них – в економічній, соціальній, культурній, освітній (виховній) та екологічній (природній) сферах, що у підсумку призводить до виникнення проблем в аналогічних сферах на національному рівні у туристичній галузі України в цілому;

- ці «хвороби» у сферах галузі в регіонах викликані протиріччями державного регулювання, що при їх ігноруванні державними інституціями призводить до «хронічного стану» – кризи розвитку туристичної галузі в кожному з регіонів, де від її здатності – імунітету чинити опір «вірусу», криза може бути попередженою, пом'якшеною або усунутою.

Для встановлення діагнозу кризових явищ у туристичній галузі на регіональному рівні потребується діагностика всіх сфер, що її формують та утворюють.

Проведені дослідження та розроблені науково-методичні підходи дозволяють визначити рівень і зміну конкурентоспроможності туристичної галузі регіонів України з урахуванням динаміки основного результатного показника економічної сфери (обсягу реалізованих послуг), що актуалізує необхідність формування відповідних антикризових заходів.

Шамрай-Яблонська Н. А.,
провідний бібліотекар
відділу бібліотечного маркетингу
та менеджменту Центральної міської
бібліотеки ім. М.Л. Кропивницького
ЦБС для дорослих м. Миколаєва,
м. Миколаїв

**БІБЛІОТЕКА ГРОМАДЯНСЬКОЇ ДІЇ: З ДОСВІДУ РОБОТИ
ЦЕНТРАЛЬНОЇ БІБЛІОТЕКИ ІМ. М. Л. КРОПИВНИЦЬКОГО
М. МИКОЛАЄВА**

Останнє десятиріччя бібліотеки світу перебувають у пошуку нових тенденцій розвитку. Найбільш значимим чинником, який суттєво впливає на бібліотечну галузь є підвищення загальносуспільної затребуваності бібліотек як учасників громадських процесів. На прикладі Центральної міської бібліотеки

(ЦМБ) ім. М. Л. Кропивницького можна переконатися, що бібліотеки дедалі успішніше трансформуються в центри соціально-культурного життя громади.

За останнє десятиліття концепт ЦМБ ім. М.Л. Кропивницького значно змінився, розширився формат діяльності, збагатився новими смислами її простір. Книги, як і раніше, залишаються одним із головних елементів, але бібліотека із затишного місця для читання перетворилася на багатофункціональний центр, де серед книжкових стелажів органічно вбудовуються коворкінгові майданчики, дискусійні платформи, навчальні і творчі простори, ігрові куточки і відкриті зони для спільного відпочинку, засідань об'єднань за інтересами.

Діяльність ЦМБ ім. М.Л. Кропивницького з кожним роком стає все більш різноплановою та багатовекторною. Одним із стратегічних напрямків її розвитку є трансформація в бібліотеку громадянської дії, майданчик для спілкування соціально активних городян, представників громадських організацій та об'єднань, навчальний полігон із запровадження технологій соціального партнерства, проектної і фандрайзингової діяльності. Бібліотека є невід'ємною складовою життя місцевої територіальної громади, її гуманітарним серцем, активним учасником міжсекторної взаємодії, інформаційним провайдером, комунікатором між користувачами та інформацією й знаннями.

Протягом багатьох років ЦМБ ім. М.Л. Кропивницького накопичувала досвід співробітництва з різними громадськими організаціями, здійснювала апробацію і втілювала інновації, об'єднуючи зусилля бібліотечної і громадської сфер діяльності.

Результатом стало відкриття в 2006 р. інноваційного структурного підрозділу бібліотеки – Центру соціальної активності та партнерства (далі – Центр). Ідея його створення виникла наприкінці 2005 р. під час проведення в бібліотеці тренінгу для місцевих організацій громадянського суспільства «Лідерство в громадах», де зібралися активні городяни, лідери громадських організацій, які розуміли, що з кожним днем підвищуються вимоги до професійності громадських організацій як з боку грантодавців, так і з боку суспільства. Головним меседжем зустрічі стало судження про те, що для довіри суспільства, недостатньо добрих намірів, найкращих прагнень та розмов про проблеми, потрібно демонструвати шляхи їх вирішення, пропонувати ефективні соціальні технології, діяти і досягати суттєвих результатів. Створення Центру стало дуже своєчасним, адже в Миколаєві назріла потреба об'єднання громадських організацій. І на той час подібна структура, яка змогла б консолідувати зусилля активних городян була відсутня.

На той час ЦМБ ім. М.Л. Кропивницького підтримувала перші муніципальні об'єднання, діяв Центр ділового співробітництва, успішно було реалізовано ідею інформаційного обслуговування органів місцевого самоврядування. Створенню Центру передувало вивчення досвіду подібної діяльності в Україні (м. Кропивницький, м. Рівне) та Польщі. Фахівці

бібліотеки пройшли навчання в рамках Центрально-українського кластеру проектів «Інтеграція місцевих спільнот» спільно з вітчизняними та зарубіжними громадськими організаціями, а також з польськими Центрами локальної активності в рамках міжнародного проекту «Польсько-українська Школа аніматорів місцевих спільнот», спрямованого на розвиток мережі центрів локальної активності.

Основою для створення Центру стала модель розвитку місцевих громад Польщі – Центрів локальної активності та Центрів місцевої активності, які переважно створювалися на базі закладів культури (клубів, бібліотек, музеїв) українських міст. Прикладом успішності цієї діяльності став досвід Кіровоградської області.

Створення Центру стало можливим завдяки підтримці Європейського Союзу в рамках проекту «Стратегічне соціальне партнерство та мобілізація ресурсів і зусиль місцевої громади для ефективного соціального розвитку міста Миколаєва» (2006–2007 рр.).

Структура Центру досить гнучка. У різні роки в Центрі діяли Громадська приймальня, Регіональна школа менеджменту соціальних проектів, Рада стратегічного соціального партнерства, Міський Гендерний центр, клуб «Відкриття нових можливостей», Регіональний комітет порятунку Південного Бугу. Це було обумовлено актуальними потребами місцевого співтовариства і давало можливість долучитися до розгляду та вирішення багатьох питань (екологічних, соціальних, гендерних тощо) та залучити до діяльності Центру більшу кількість активних городян.

ЦМБ ім. М.Л. Кропивницького, маючи зручне розташування та графік роботи, простір для проведення заходів, технічну оснащеність, професійний персонал, різноформатні інформаційні ресурси і широке коло відвідувачів, стала місцем генерації і втілення соціальних проектів. Підтримка бібліотекою громадського сектора Миколаєва здійснюється через надання безоплатного доступу до ресурсів і сервісів інтернет, місцевої нормативно-правової бази; можливості підготовки документів в електронному вигляді; участі в інтернет-акціях НДО, форумах, чатах, вебінарах; проведення семінарів, тренінгів, круглих столів; користування послугами консультантів (юрист, психолог, соціолог); консультування з питань проектної діяльності; інформування про діяльність місцевих органів влади; розміщення інформації про діяльність НДО на сайті бібліотеки тощо. Центр сприяє забезпеченню життєздатності та організаційної спроможності громадських організацій м. Миколаєва.

За 11 років діяльності послугами Центру скористались понад 100 місцевих НДО. Народилася інноваційна модель наскрізного проектного партнерства, коли учасники проектної діяльності спільно навчалися менеджменту, здійснювали фандрайзингову діяльність та виконували спільні проекти.

На базі Центру запроваджено низку інноваційних методів та моделей партнерської діяльності (Дні партнерської активності, Відкрите партнерство,

колективний фандрайзинг тощо). Використовуються різноманітні формати заходів: семінари, тренінги, конференції, в т.ч. у форматі Відкритого простору, Світового кафе, майстер-класи, вуличні акції, благодійні аукціони, презентації діяльності громадських організацій, ярмарки проектів, тижні громадських організацій, сесії стратегічного партнерства тощо.

Серед ефективних проектів, реалізованих у 2013 р. у рамках діяльності Центру, стало започаткування в бібліотеці інформаційно-просвітницького майданчика ідей і проектів «Новий Миколаїв». Основною ідеєю майданчика є залучення до співпраці усіх зацікавлених у розвитку міста, побудові моделі Нового Миколаєва, генерації стратегічних ідей в усіх сферах життєдіяльності та реалізації задуманих планів. Майданчик став платформою спілкування, обміну думками соціально активних жителів міста. Тематами обговорень на майданчику стали: місія і візія Миколаєва як частина стратегії сталого розвитку міста, Генеральний план і План зонування міста, сучасні тренди розвитку міста, електронне місто, креативне місто, СМАРТ-місто, місто в місті, чисте місто, культура міста, моно-економіка Миколаєва, інформаційний простір тощо. За 4 роки діяльності на інформаційно-просвітницькому майданчику «Новий Миколаїв» пройшло 88 тематичних засідань, учасниками яких понад 2200 представників депутатського корпусу, різних державних установ, громадських організацій, благодійних фондів і соціально активних городян.

Успішна діяльність Центру соціальної активності та партнерства в ЦМБ ім. М.Л. Кропивницького дала підстави мультиплікації досвіду в бібліотеці-філіалі № 18 Централізованої бібліотечної системи для дорослих, де у 2008 р. було створено Міжрайонний ресурсний центр (МРЦ) для громадських організацій Корабельного району міста та Вітовського району Миколаївської області. Бібліотека №18, що розташована у віддаленому районі міста, стала не тільки майданчиком апробації досвіду, але і комунікативним майданчиком для спілкування та вирішення нагальних питань місцевого співтовариства. Серед заходів МРЦ – ярмарок громадських ініціатив «На користь місцевої громади», тренінги, дискусії, зустрічі з громадськістю, де вирішувалися такі питання, як припинення вирубки Балабанівського лісу та алеї «Комсомольському парку» Корабельного району, законність виділення земель в рекреаційних зонах лісового урочища «Маяк», створення центру волонтерів в Корабельному районі. В МРЦ налагоджено роботу тренінгового клубу для молоді.

Актуальність роботи Центру останнім часом зростає. На сьогоднішній день існує нагальна потреба системного об'єднання напрацьованих в Миколаєві практик, що дозволить здійснити більш широке охоплення громадських ініціатив міста, підвищить кількість та якість контактів представників громадських об'єднань і населення з органами місцевого самоврядування.

Важливою залишається проектна і тренінгова діяльність Центру, особливо для молоді. Наразі росте нове покоління молодих громадян, яке потребує навчання, набуття нового соціального досвіду, навичок формування спільноти, поєднання ресурсів заради спільної мети тощо. Для активної молоді

Миколаєва Центр стає майданчиком для обміну кращими практиками в написанні проектів, місцем неформального спілкування, де можна отримати нові можливості, набути ефективну соціальну компетентність активно і успішно жити у сучасному співтоваристві, отримувати досвід ефективної взаємодії тощо.

Результати роботи Центру соціальної активності та партнерства Центральної бібліотеки ім. М.Л. Кропивницького м. Миколаєва можуть слугувати позитивним прикладом міжсекторної взаємодії і успішного партнерства, від якого виграють всі: і городяни, і бібліотеки, і громадські організації, і місто в цілому.

Шуляр В. І.,

доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри мовно-літературної та
художньо-естетичної освіти, директор
Миколаївського обласного інституту
післядипломної педагогічної освіти,
заслужений учитель України,
м. Миколаїв

ОСВІТНЬО-КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ НООПРОСТІР ДЛЯ ЧИТАЧІВ ЯК СТРАТЕГІЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ

Потреби сучасного читача XXI століття вимагають адекватних дій від науково-педагогічних працівників узагалі та бібліотечних зокрема. Ці дії викликані потребою користувачів бібліотечних установ рівного доступу до інформаційних ресурсів, удосконалення цифрового контенту, створення безпечного середовища для одержання об'єктивної й вирогідної інформації, розвитку себе як Людини-Культури.

Для нас важливо створити таке освітньо-культурологічне середовище, яке допоможе кожному вибудувати власну акме-траєкторію розвитку як Людини-Культури впродовж усього життя. Такий вершинний (акме) розвиток має здійснюватися незалежно від професійної, національної, конфесійної, політичної, соціальної приналежності, особистісної орієнтації, віку, статусу, стану тощо. Відповідно до означеного маємо зреалізовувати такі завдання: вибудувати дійову модель стосунків між бібліотечним закладом, читачами, науковими, громадськими організаціями, спілками тощо, які б створили освітньо-культурологічний ноопростір для задоволення потреб кожному в саморозвитку.

Ноопідхід (за В. Вернадським) розуміємо як мудру, розумну співпрацю, організацію діяльності закладу таким чином, щоб кожний користувач відчував себе комфортно, і, не заважаючи один одному і закладові, міг розвиватися,